

## SXEDIO.H44

19.5.1960: ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ, ΚΑΥΓΑΔΕΣ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΕΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΩΝ. ΒΟΛΕΣ ΙΩΑΝΝΗ ΚΛΗΡΙΔΗ ΚΑΙ ΡΑΟΥΦ ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ. ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΕΣ ΤΩΝ ΡΑΟΥΦ ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΚΑΙ ΦΑΖΙΛ ΚΟΥΤΣΙΟΥΚ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ

Ενώ Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύριοι όδευαν προς την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας τα προβλήματα, οι καυγάδες και οι κατηγορίες ακόμα και οι απειλές δεν εξέλιπαν γύρω από τις πολιτικές επιλογές που είχαν γίνει για την υπογραφή των Συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου.

Οι καυγάδες ήταν τόσο μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων όσο και μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Ελληνοκυπρίων.

Ουσιαστικά οι Ελληνοκύπριοι χωρίστηκαν σε δύο στρατόπεδα. Σε εκείνους που πίστευαν στις Συμφωνίες ή είχαν πάρει μερίδιο από την εξουσία και επιδίωκαν να διατηρήσουν τα πόστα που εξασφάλισαν και σε εκείνους που έμειναν πιστοί στην Ένωση, που ήσαν κυρίως οπαδοί του πρώην αρχηγού της ΕΟΚΑ και κρατήθηκαν εκτός εξουσίας και οι οποίοι πολεμούσαν τη νέα κατάσταση πραγμάτων που δημιουργείτο βήμα με βήμα.

Μια άλλη πολύ μεγάλη πολιτική δύναμη, το ΑΚΕΛ, ενώ κρατείτο σκόπιμα, εκτός εξουσίας, τουλάχιστον στα πρώτα βήματα λόγω της στάσης που τήρησε έναντι του αγώνα της ΕΟΚΑ, αλλά και της περιρρέουσας διεθνούς κατάστασης, λόγω του ψυχρού πολέμου και των διαφορών μεταξύ Ανατολής και Δύσης, ενώ είχε διαφωνήσει με τις συμφωνίες της Ζυρίχης και τις πολέμησε πολύ έντονα κατά τη διάρκεια του προεκλογικού αγώνα για την ανάδειξη του πρώτου Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, έκαμνε στροφή θεωρώντας τις συμφωνίες ως δεδομένες, και βάλθηκε να τις στηρίξει.

Το ίδιο έκαμε όμως και ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος έναντι του ΑΚΕΛ. Φανατικός αντικομμουνιστής ο ίδιος, έκρινε σωστό, όπως διαφάνηκε από τις μετέπειτα ενέργειες του, να εγκλωπωθεί το ΑΚΕΛ και προτίμησε να το έχει παρά το πλευρό του παρά αντίπαλο του. Κι έτσι αναπτύχθηκε μεταξύ τους μια διαφορετική σχέση, ειδικότερα όταν ο Μακάριος θα συγκρουόταν με τη Δύση και θα ακολουθούσε αδέσμευτη πολιτική.

Αυτή την περίοδο, παρά το γεγονός ότι εγκαταλείπεται η Ένωση επίσημα, μια και με τις συμφωνίες της Ζυρίχης αποκλειόταν για πάντα η Ένωση, αλλά και η διχοτόμηση, στο επίκεντρο των σκέψεων όλων ήταν, ωστόσο, ο αγώνας για την Ένωση.

Με τις συμφωνίες της Ζυρίχης και του Λονδίνου επιλέγηκε η ανεξαρτησία και επομένως δεν υπήρχε νόημα πλέον αγώνα για την Ένωση.

Ωστόσο ανάμεσα σ' αυτούς που τάχθηκαν με το νέο καθεστώς, μεταξύ των οποίων ήταν και ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, που είχε υπογράψει τις συμφωνίες, δεν ακούγονταν φωνές εναντίον της Ένωσης.

Ούτε όμως και φωνές υπέρ της ανεξαρτησίας ακούγονταν.

Απλώς δέχονταν το γεγονός της εγκατάλειψης της Ένωσης και θεωρούσαν ότι η συμφωνία της Ζυρίχης αποτελούσε σταθμό για συνέχιση του αγώνα για την ελευθερία της Κύπρου, αφήνοντας υπονοούμενα ότι εννοούσαν την Ένωση, και έρριχναν όλο το βάρος τους στην εγκαθίδρυση και πρόοδο της νέας πολιτείας.

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος σε διάγγελμά του προς τον Κυπριακό λαό (Φιλελεύθερος **28** Νοεμβρίου **1959**) τόνιζε:

"Οι πόθοι και τα όνειρα ατελευτήτων αιώνων της ιστορίας μας είχαν ενσαρκωθεί εις την θρυλικήν ΕΟΚΑ με σκοπόν την κατάκτησιν της ελευθερίας, το ιδεώδες της οποίας επροσωποποίησεν ο Διγενής και έψαλον οι ωραίοι έφηβοι μας εις το ικρίωμα της αγχόνης.

Χάρις εις τον αγώνα και τας θυσίας του

κυπριακού λαού, ο ήλιος της ελευθερίας ρίπτει σήμερα λαμπράς τας ακτίνας του επί της Κυπριακής γης και υπό το ζωογόνον φως του κτίζεται το οικοδόμημα της ανεξαρτήτου Κυπριακής Δημοκρατίας. Το οικοδόμημα όμως δεν ετελείωσε, το πνεύμα της επαναστάσεως δεν ολοκληρώθη. Το συμβόλαιον, το οποίον μετά του Κυπριακού λαού συνωμολόγησα κατά τη διάρκειαν του αγώνος και ενωρίτερον δεν ενέπνευσε και δεν ετερματίσθη. Αλλ' ούτε και θα τερματίσω τούτο άνευ της συγκαταθέσεως του κυπριακού λαού, πολύ περισσότερο, όταν αντιλαμβάνομαι ότι επαπειλούνται και κινδυνεύουν όσα διά του αγώνος των θυσιών και του αίματος εκτήθησαν.

Σε μια άλλη ομιλία του τρεις μέρες αργότερα, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος (30.11.1959) στον Απόστολο Ανδρέα ήταν ξεκάθαρος:

"Σήμερα, χάρις εις τους αγώνες και τας θυσίας των (των αγωνιστών και του Διγενή) η πατρίς μας εισέρχεται εις νέον στάδιον. Η Κύπρος ύστερα από αιώνας μαύρης δουλείας απαλλάσσεται διά παντός του επαχθούς ζυγού της αποικιοκρατίας και μια ελευθέρα πολιτεία θεμελιούται... Βεβαίως διακαίωσις των πόθων και των ελπίδων μας δεν υπήρξε πλήρης. Αι συμφωνίαι όμως της Ζυρίχης και του Λονδίνου, κρινόμεναι εντός των πλαισίων του δυνατού και του κατορθωτού υπήρξαν σημαντικόν επίτευγμα του Κυπριακού λαού τον οποίον ικοποιούμενον δεόντως δυναται να οδηγήση εις νέας ειρηνικάς κατακτήσεις και να μας φέρη πλησιέστερον εις τα ιδανικά και τας επιδιώξεις μας".

Ο Πολύκαρπος Γιωργκάτζης, υπουργός Εργασίας αρχικά και μετέπειτα υπουργός Εσωτερικών, που ήλεγχε σε μεγάλο βαθμό τη στρατιά των αγωνιστών, σε ομιλία του την 1η Δεκεμβρίου 1959 στη Λευκωσία καθόρισε την πορεία:

"Ο όρκος τον οποίον εδώσαμεν όταν αναλαμβάνομεν τον αγώνα διά την απελευθέρωση του νησιού μας, μας επιβάλλει να αγωνισθώμεν για να αναδημιουργήσουμε την πατρίδα και να φέρουμε την

πρόοδο και την ευημερία. Ο αγώνας τον οποίον αρχίσαμε προ τετραετίας δεν τελείωσε. Εισήλθεν εις άλλη φάση και μετεφέρθη εις άλλο πεδίο..."

Στο άλλο στρατόπεδο των Ελληνοκυπρίων ήταν το λεγόμενο Κυρηνειακό μέτωπο που δεν δεχόταν με κανένα τρόπο εγκατάλειψη της Ένωσης.

Εκφραστής του Μετώπου ήταν ο Μητροπολίτης Κερήνειας Κυπριανός και οι περί αυτόν όπως ήταν ο Πολύκαρπος Ιωαννίδης, πρώην συνεξόριστος του Μακαρίου και Γραμματέας της Μητρόπολης.

Σε μια ομιλία του στο Στρόβολο στις 4 Δεκεμβρίου 1959 ο Πολύκαρπος Ιωαννίδης, ανέφερε στο πλαίσιο της προεκλογικής εκστρατείας:

"Ο θυσιασθείς και νικήσας τον αποικιοκράτην τύραννον λαός δεν επανηγύρισε τη Ένωσιν, αλλ' αντιθέτως την είδε να αποκλείεται με συνθήκην εις αιώνα τον άπαντα. Δεν λέγομεν υπερβολάς. Αι συμφωνίαι της Ζυρίχης και του Λονδίνου απαγορεύουν ρητώς και την ελαχίστην ενέργειαν δι' επιδίωξιν της Ενώσεως. Και ακόμα. Εάν ο ολοκληρος ο κυπριακός λαός, Έλληνες και Τούρκοι, αποφασίσουν ομοφώνως μίαν ημέραν να τροποποιήσουν το σύνταγμα, το οποίον προνοεί η συμφωνία της Ζυρίχης, διά ν' αποκτήσουν την αυτοδιάθεσιν, το αγαθόν αυτό, το οποίον σήμερα απαλαμβάνουν και οι μαύροι της Αφρικής, η ομόφωνος αυτή απόφασις του Κυπριακού λαού, δεν δύναται να έχη οιανδήποτε αξίαν, εκτός εάν εγκριθή από τας εγγυητριάς δυνάμεις, Αγγλίαν, Τουρκίαν και Ελλάδα. Κρατητήρια, φυλακαί και εξορίαί θα είναι η τιμωρία δι' όσους θα τολμούν να ομιλούν δι' αυτοδιάθεσιν-ένωσιν και Ελλάδα ή να ζητούν αλλαγήν του καθεστώτος των συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου."

Η άλλη πτέρυγα της παράταξης αυτής, οι Ιωάννης Κληρίδης και Θεμιστοκλής Δέρβης που συνεργάστηκαν εναντίον του Μακαρίου μαζί με τους Κυρηνειακούς και το ΑΚΕΛ (Δημοκρατική Ένωση), δεν ανησυχούσαν γιατί είχε εγκαταλειφθεί η Ένωση. Ανησυχούσαν περισσότερο γιατί είχαν παραγκωνισθεί από την εξουσία και ο Μακάριος εγκολπόνετο νέους ανθρώπους

στον αγώνα του για εγκαθίδρυση της ανεξαρτησίας.

Ο Ιωάννης Κληρίδης ιδιαίτερα πίστευε ότι δεν έπρεπε να εγκαταλειφθούν οι συμφωνίες ή να ανατραπούν αλλά να βελτιωθούν ώστε η διακυβέρνηση του τόπου να γίνει πιο δημοκρατική και να απομακρυνθούν τα διαιρετικά στοιχεία του συντάγματος.

Σε δηλώσεις του στην εφημερίδα "Εθνική" που δημοσιεύθηκαν στις **7.12.1960** ξεκαθάρισε ότι στόχος του να θέσει υποψηφιότητα για τις προεδρικές εκλογές ήταν για να δώσει την ευκαιρία στον κυπριακό λαό να εκφράσει τις απόψεις του για τη συμφωνία του Λονδίνου και πρόσθεσε:

"Αν εξελεγόμενος πρόεδρος θα επεφορτιζόμην τον Ηράκλειον άθλον να καταστήσω βαθμηδόν την Κυπριακήν Πολιτείαν πραγματικήν δημοκρατίαν, με Πρόεδρον απλώς ρυθμιστήν του Πολιτεύματος και όχι δικτάτορα με Κυβέρνησιν απορρέουσιν εκ της Βουλής και κυβερνώσαν εφ' όσον θα είχε την εμπιστοσύνην της Βουλής, με Βουλήν εκλεγομένην υφ' όλων των πολιτών από κοινόν εκλογικόν κατάλογον και όχι βουλευτάς εκλεγομένους χωριστά από τους Ελληνας και χωριστά από τους Τούρκους, με Τούρκον υπουργόν της τουρκικής Παιδείας και τουρκικής θρησκευτικής περιουσίας, χωρίς χωριστά κοινοτικά συμβούλια, χωρίς διαμελισμόν των δήμων, χωρίς διαχωρισμόν των δικαστηρίων, με πολίτας έχοντας ίσα δικαιώματα εν τη πολιτεία και όχι με κοινότητας εχούσας ιδιαίτερα δικαιώματα και ανταγωνιζομένας η μία την άλλην".

Στο ίδιο μήκος κύματος ήταν και ο Θεμιστοκλής Δέρβης, μια ξεχωριστή προσωπικότητα στην πολιτική σκηνή του τόπου, με αμετροέπεια στη γλώσσα.

Ενώ στο Λονδίνο, ως μέλος της αποστολής των προκρίτων που πήγαν για να συμβουλευσουν τον Αρχιεπίσκοπο για τη στάση που θα τηρούσε έναντι των συμφωνιών, πίεζε τον Μακάριο να υπογράψει τις συμφωνίες της Ζυρίχης, σαν επέστρεψε στην Κύπρο στράφηκε εναντίον του και εναντίον των Συμφωνιών και έγινε ο υπ' αριθμόν ένα πολιτικός αντίπαλος του αποκαλώντας την Κυβέρνηση του ως "Τάγμα των Ιπποτών

της Μάσας" και τους συνεργάτες του ως "λειχοπίνακες" και "σφογγοκολλάριους".

Η εξήγηση για τη στάση αυτή του Θεμιστοκλή Δέρβη είναι ότι ο Μακάριος τον κράτησε μακριά από την εξουσία-παρά το γεγονός ότι από τα τέλη της Δεκαετίας του **1920** μέχρι τα μέσα του **1955** έπαιξε σημαντικό ρόλο στα πολιτικά πράγματα του τόπου ως αρχηγός του κόμματος της Δεξιάς ΚΕΚ (Κυπριακό Εθνικό Κόμμα) και δήμαρχος της πρωτεύουσας και είχε συμβάλει ενεργά στην εκλογή του Αρχιεπισκόπου στο θρόνο του Αποστόλου Βαρνάβα.

Αυτό δεν συνέβη τυχαία γιατί αυτή την περίοδο τον πρώτο λόγο είχαν οι αγωνιστές της ΕΟΚΑ στο στήσιμο του νέου Κράτους και αποφάσιζαν αυτοί για τα διάφορα πόστα και το επέβαλλαν μάλιστα στον Αρχιεπίσκοπο μη δεχόμενοι κανένα που δεν είχε προσφέρει υπηρεσίες στη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα, (όπως συνέβη στην περίπτωση του διορισμού του πρώτου υπουργού Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, μετά την ανακήρυξη της).

Ο Δέρβης στα πρώτα στάδια δεχόταν τη συμφωνία της Ζυρίχης η οποία πίστευε ότι δεν μπορούσε να αλλάξει και απέφευγε να αναφερθεί έντονα στην Ένωση, ενώ καθώς οι πολιτικές διαφορές του με τον Μακάριο διευρύνονταν κατέφευγε όλο και περισσότερο στα συνθήματα της Ένωσης και κατηγορούσε τον Μακάριο ότι είχε προδώσει τον όρκο του που είχε δώσει στη Φανερωμένη να μη εγκαταλείψει τον αγώνα για την Ένωση.

Σε ομιλία του κατά την ιδρυτική συνέλευση της Δημοκρατικής Ένωσης στις **15** Νοεμβρίου **1959** ο Θεμιστοκλής Δέρβης είχε καλέσει τον Αρχιεπίσκοπο "να θέσει εκποδών πολλούς από το στενό περιβάλλον του, οι οποίοι κύκλωσαν το θρόνο του, για να επιτύχει και εμπεδώσει κατά το δυνατό, ό,τι απέμεινε από το περασμένο μεγαλείο της πατρίδας μας με τη συνθήκη της Ζυρίχης, την οποία δυστυχώς δεν μπορούμε να απολακτήσουμε χωρίς τραγικά επακολουθήματα".

"Διότι", πρόσθετε, "η πατρίδα μας τρώθηκε τόσο

θανάσιμα από τους χειρισμούς μιας εσφαλμένης πολιτικής για την οποία ευθύνεται περισσότερο από μας και την οποία τελικά επέβαλε η μυωπάζουσα Κυβέρνηση της ελεύθερης πατρίδας μας, της οποίας οι θλιβεροί ταγοί τώρα ως συσφυγκτήρες βόες όψιμα μας εναγκαλίζονται αφού προηγουμένως στη Νέα Υόρκη, ως φθηνοί σωματέμποροι μιας πολιτικής προαγωγού κατά τους Τούρκους με τη συμμετοχή της Αμερικής, η οποία έπαιξε το ρόλο μιας πολιτικής προαγωγού κατά τις διαπραγματεύσεις".

Από την άλλη το ΑΚΕΛ, όταν απέτυχε να εκλέξει Πρόεδρο τον Ιωάννη Κληρίδη, έκρινε ορθό ότι έπρεπε να συμβιβαστεί με τη νέα κατάσταση, μια και δεν υπήρχε άλλη εκλογή και καθόρισε τη στάση του έναντι του νέου καθεστώτος με το προεκλογικό του πρόγραμμα που έδωσε στη δημοσιότητα στις **25 Ιουλίου 1960** στις παραμονές των πρώτων βουλευτικών εκλογών τονίζοντας ότι σαν κύριο έργο των βουλευτών του στη Βουλή θα θεωρούσε τη θετική συνεισφορά, τις εποικοδομητικές εισηγήσεις, τη συνεργασία με τους άλλους βουλευτές ώστε "να περιοριστούν τα δεινά που επεσώρευσε η αποικιοκρατία στον τόπο μας, για να υπερπηδηθούν οι δυσκολίες που δημιουργούν οι συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου για τη δημιουργία μιας ελεύθερης, ειρηνικής και ευημερούσης Δημοκρατίας".

Αφού τόνιζε την ανάγκη για ενότητα και συνεργασία όλων των πατριωτικών δυνάμεων για το καλό του τόπου πρόσθετε:

"Σαν βουλευτές θα εργαστούμε για την κατοχύρωση και διεθνή αναγνώριση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της νεαρής δημοκρατίας της Κύπρου. Θα εργαστούμε για τη επέκταση των δικαιωμάτων της και σαν κυριάρχου κράτους για τον εκμηδενισμό όλων των αρνητικών όρων των συμφωνιών που επιτρέπουν τις ξένες επεμβάσεις στα εσωτερικά μας και περιορίζουν την ανεξαρτησία μας. Η διεθνή αναγνώριση μας ως ανεξαρτήτου κράτους, η δημιουργία Κυπριακής Κυβέρνησης, η συμμετοχή της Κύπρου στον ΟΗΕ σαν ισότιμο μέλος στη διεθνή αυτή οικογένεια, οι διπλωματικές μας σχέσεις με όλα τα κράτη, είναι

ισχυρά όπλα για την εκπληρωση του πόθου του λαού μας για πλήρη ανεξαρτησία. Έχοντας επίγνωση των δυσκολιών και επιπλοκών που δημιουργήσε η συμφωνία της Ζυρίχης-Λονδίνου με τις ξένες βάσεις, τα ξένα στρατεύματα και το δικαίωμα επέμβασης των εγγυητριών δυνάμεων στον τόπο μας, δηλώνουμε ότι η τακτική μας στον αγώνα θα χαρακτηρίζεται από περίσκεψη, θα είναι ανάλογη με τις επικρατούσες διεθνείς και εσωτερικές συνθήκες, ώστε να φέρει στο λαό μας το ταχύτερο τους ποθητούς καρπούς και όχι να επισωρεύσει νέα δεινά και δυσκολίες".

Αν όμως οι Έλληνες ηγέτες συγκαλυμμένα αναφέρονταν στην Ένωση ο Ελληνοκυπριακός τύπος δεν αισθανόταν καθόλου δεσμευμένος να την αποφεύγει.

Για παράδειγμα στις αρχές του Γεννάρη του **1960** η εφημερίδα "Έθνος" έγραφε: "Εμείς σαν τμήμα του μεγάλου ελληνικού Έθνους έχουμε τη θέληση και τη δύναμη να δημιουργήσουμε μια νέα Κύπρο τμήμα της Νέας Ελλάδας".

Από τουρκοκυπριακής πλευράς τα πράγματα δεν ήταν και τόσο ρόδινα. Η εμπιστοσύνη μεταξύ των δυο πλευρών είχε αποκατασταθεί ακόμα, στα πρώτα βήματα της Δημοκρατίας, και δεν είχαν ξεχασθεί τα αιματηρά γεγονότα που είχαν προηγηθεί κατά τη διάρκεια του αγώνα της ΕΟΚΑ και ιδιαίτερα κατά τον "ματωμένο" Αύγουστο του **1958** με τις ομαδικές δολοφονίες Ελλήνων και Τούρκων.

Έτσι οι Τούρκοι έβλεπαν με καχυποψία κάθε ενέργεια ή κίνηση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου.

Ο Ραούφ Ντενκτάς, που ηγείτο της μαχητικής και φανατικής πτέρυγας των Τουρκοκυπρίων, και ιδιαίτερα της νεολαίας, και ηγέτης της Τρομοκρατικής Οργανωσης ΤΜΤ από τον Αύγουστο του **1958**, τέντωνε συνέχεια το σχοινί σε σύγκριση με τον Φαζίλ Κουτσιούκ που παρουσιαζόταν πιο μετριοπαθής.

Ταυτόχρονα και ο τουρκοκυπριακός τύπος και ιδιαίτερα η "Νατζάκ" (πέλεκυς) του Ραούφ Ντενκτάς καλούσε την τουρκική νεολαία να ετομάζεται για νέους αγώνες ζωής ή θανάτου και να πιστεύουν "στα

μυθεύματα των Ελλήνων περί φιλίας".

Πρόσθετε απαντώντας σε ένα άρθρο της ελληνικής εφημερίδας "Εθνος" στις 9 Ιανουαρίου, 1960:

"Η τουρκική νεολαία, όπως ξέρει να σέβεται τις συμφωνίες Ζυρίχης -Λονδίνου ξέρει να αντιμετωπίζει αυτούς που επιδιώκουν να καταπατήσουν τα δικαιώματα των Τούρκων. Αν οι Έλληνες θέλουν να παρασύρουν την Κύπρο σε νέα τραγωδία για τη μεγάλη ιδέα της Ένωσης θα αμυνθούμε. Δεν θα φύγουμε από την Κύπρο, αλλά θα δώσουμε ζωή και αίμα σ' αυτή τη γη που ποτίστηκε με αίμα των προγόνων μας. Ποτέ δεν θα επιτρέψουμε να γίνει η γη αυτή τμήμα της Ελλάδας".

Παράλληλα η "Νατζιάκ" καλούσε τους τουρκοκύπριους να εφαρμόζουν το σύνθημα "από Τούρκο σε Τούρκο" και τόνιζε ότι "είναι εθνικό καθήκον κάθε Τούρκου να υπερασπίσει αυτή την εκστρατεία" και επέκρινε ορισμένους τούρκους των χωριών Σίντας και Τρεμετουσιάς γιατί "αλέθουν το σιτάρι τους σε ελληνικό αλευρόμυλο στη Βατυλή, ενώ υπάρχει και τουρκικός".

Στις 19 Μαΐου 1960 ο Ραούφ Ντενκτάς απειλούσε με μια εμπρηστική ομιλία του σε συγκέντρωση νέων στη Λευκωσία ότι οι Τούρκοι της Κύπρου είναι έτοιμοι να δώσουν τη ζωή τους για να υπερασπίσουν τα δικαιώματά τους".

Πρόσθετε:

"Το καθήκον όλων μας είναι να εργαθούμε για την ειρήνη. Είμαστε όμως, έτοιμοι να πεθάνουμε για να υποστηρίξουμε τα δικαιώματα και την τιμή μας. Η πλειοψηφία του τόπου μας ζηλεύει. Εμείς είμαστε 120 χιλιάδες, ενώ εκείνοι 400 χιλιάδες. Δεν μας τρομάζει αυτό. Πρέπει να γνωρίζει η πλειοψηφία ότι αν προσπαθήσει να καταπατήσει τα δικαιώματά μας, τότε είμαστε σε θέση να της δώσουμε ένα καλό μάθημα.

Μετά τη συμφωνία της Ζυρίχης εμείς δεν μιλήσαμε καμιά φορά για διχοτόμηση. Αντίθετα η άλλη πλευρά, χωρίς ντροπή διαρκώς ομιλεί υπέρ της

Ενωσης. Οι Έλληνες ουδέποτε ανεγνώρισαν τα δικαιώματά μας και τώρα δηλώνουν ολοκάθαρα ότι ποτέ δεν θα τα αναγνωρίσουν. Δεν πιστεύουμε ότι υπάρχουν διαφορές μεταξύ Μακαρίου- Γρίβα, Κυπριανού ή Κληρδη. Ένα μεγάλο σκάνδαλο ετοιμάζεται σε βάρος μας. Δεν θα τους επιτρέψουμε να περάσουν πάνω από τα μνήματα **80** χιλιάδων ομοθρήσκων μαρτύρων. Είμαστε παιδιά μιας φυλής που δεν γνώρισαν ούτε γνωρίζουν τον φόβο. Είμαστε πάντα έτοιμοι, ακόμα και να πεθάνουμε προς υπεράσπιση του δικαιώματος της ζωής. Αυτός είναι ο λόγος που η ιστορία μας αναγνώρισε σαν τη μεγαλύτερη εθνικότητα του κόσμου".

Αντίθετα ο Φαζίλ Κουτσιούκ, που θεωρείτο μετριοπαθής, μιλώντας στην ίδια συγκέντρωση αφού τα έβαλε με τον Ιωάννη Κληρίδη ότι αντιτίθεται στις συμφωνίες Ζυρίχης πρόσθεσε ότι "πρέπει οι Έλληνες και οι Τούρκοι να ενώσουμε τα χέρια και να ζήσουμε μαζί".

Προειδοποίησε παράλληλα: "Υστερα από **80** χρόνια αποικιακής διακυβέρνησης αποκτήσαμε την ελευθερία μας και θα απαιτήσουμε τα δικαιώματά μας. Ουδέποτε θα εγκαταλείψουμε τον τόπο αυτό".